

Διδασκαλία Ελληνικής γλώσσας με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορικής: Μια εναλλακτική διδακτική προσέγγιση.

Αλεξανδρή Ελευθερία
Φιλολόγος Γενικού Λυκείου Κρανιδίου
Διεύθυνση: Κρανίδι Αργολίδας Τ.Κ. 21300
E-mail: lalexandri@sch.gr

Περίληψη

Το άρθρο αυτό αγγίζει το θέμα: γλωσσική εκπαίδευση και νέες τεχνολογίες. Αρχικά γίνεται μια σύντομη εισαγωγή για το ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (Τ.Π.Ε) στο σύγχρονο σχολείο και μελετάται ο τρόπος αξιοποίησης του διαδικτύου στη διδακτική πράξη. Στη συνέχεια επιχειρείται να εντοπιστούν οι αλλαγές που επιφέρει στη γλωσσική διδασκαλία η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Συγκεκριμένα σχολιάζονται νέα κειμενικά είδη, όπως τα πολυτροπικά ή το υπερκείμενο, ενώ επισημαίνεται η δημιουργία μιας νέας πραγματικότητας στο περιεχόμενο της κλασικής γλωσσικής δεξιότητας: ο πληροφορικός γραμματισμός. Ακολουθεί η παρουσίαση ενός διδακτικού σεναρίου στο μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου, στο οποίο διαφαίνεται μια εναλλακτική πρόταση διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος.

Λέξεις κλειδιά : τεχνολογία, γλώσσα, διδασκαλία, πολυτροπικότητα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια είναι επιτακτικό το αίτημα να αλλάξει το σχολείο έτσι ώστε να καταφέρει να πραγματώσει αποτελεσματικά τον στόχο του: να προετοιμάσει τους μαθητές για να ζήσουν σε μια κοινωνία πιο απαιτητική και ακόμα περισσότερο πιο ανταγωνιστική. Όμως μέχρι σήμερα μοιάζει να αντιστέκεται με συντηρητισμό στις επιβαλλόμενες αλλαγές και αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια διαρκή και μεταβαλλόμενη κρίση του θεσμού της εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η άνθιση του διαδικτύου προκάλεσε ριζικές αλλαγές τις οποίες οφείλει να παρακολουθήσει το εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς η εκπαίδευση ήταν και θα είναι μια διαρκής διαδικασία που απαιτεί συντονισμένες δράσεις συχνές αλλαγές άλλα και χρόνο και χρήμα για την ένταξη του «καινούριου» στο σχολικό περιβάλλον (Δαπόντες, 2002).

Βάσει ερευνών είναι αναγκαίο να αξιοποιηθούν οι εκπαιδευτικές εφαρμογές των τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε) τόσο στη βασική όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Οι κυριότεροι λόγοι συνοψίζονται σε τρεις κατηγορίες:

Επιστημολογικοί λόγοι: Σήμερα οι επιστήμονες έχουν αναπτύξει νέες μεθόδους για την αναζήτηση, τον έλεγχο και την επεξεργασία των δεδομένων, μεθόδους που βασίζονται στις Τ.Π.Ε. Αυτό το γεγονός έχει ως συνέπεια την αναπροσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών των γνωστικών αντικειμένων που διδάσκονται σήμερα στην εκπαίδευση με τη

ενσωμάτωση δραστηριοτήτων οι οποίες είναι πιο κοντά στις σημερινές επιστήμες και πιο κατάλληλες για την εκπαίδευση των μαθητών.

Μαθησιακοί λόγοι: Οι Τ.Π.Ε βοηθούν τους μαθητές να προσεγγίσουν τη μάθηση μέσω της διερεύνησης και της εμπάθυσης, έτσι ώστε να μπορούν να επιτευχθούν στόχοι μάθησης υψηλού επιπέδου όπως οικοδόμηση κριτικής και δημιουργικής γνώσης, αλλά και να αναπτυχθούν εργαλεία που υποστηρίζουν την ανάπτυξη μεταγνωστικών ικανοτήτων.

Κοινωνικοί λόγοι: Οι υπολογιστές στην εποχή μας έχουν καταστεί εργαλεία της καθημερινής ζωής και παίζουν σημαντικό ρόλο στην εργασία και στις συναλλαγές μας. Επομένως είναι προφανής στόχος των σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών, το να μάθουμε να χρησιμοποιούμε τα εργαλεία των τεχνολογιών αυτών και να τα αξιοποιούμε στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες από μικρή ηλικία (Δημητρακοπούλου, 2002).

Έτσι με τα νέα αυτά δεδομένα το εκπαιδευτικό μας σύστημα οφείλει να προετοιμάζει όλα τα παιδιά χωρίς αποκλεισμούς να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για αναζήτηση πληροφοριών με σκοπό να λύνουν προβλήματα και να παίρνουν αποφάσεις. Επίσης πρέπει να τα οδηγεί ώστε να γίνουν δημιουργικοί και αποτελεσματικοί χρήστες των Τ.Π.Ε, να επικοινωνούν με άλλους που βρίσκονται μακριά, να συνεργάζονται μαζί τους και να παράγουν. Ταυτόχρονα να οικοδομούν τις γνώσεις τους σε ένα ευνοϊκό και όσο γίνεται πιο αυθεντικό περιβάλλον μάθησης.

Σαφώς απαιτείται μια αλλαγή των συνθηκών του παραδοσιακού σχολείου για μια αποτελεσματική διδασκαλία με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών. Μια σειρά από μεταβάσεις είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθούν. Έτσι αρχικά χρειάζεται να γίνει μια μετάβαση από τη μετωπική διδασκαλία στη διδασκαλία σε ομάδες αλλά και μια μετάβαση από τη διάλεξη στην αναζήτηση και τη διαμεσολάβηση. Η σχολική τάξη που «αδιαφορεί» θα μεταβεί σε μια τάξη που κινητοποιείται μέσα από την ενεργητική συμμετοχή, την επικοινωνία με τους άλλους και τις αυθεντικές δραστηριότητες. Από μια αξιολόγηση στηριζόμενη στον έλεγχο της συγκράτησης γνώσεων θα χρειαστεί να γίνει μετάβαση σε μια διαμορφωτική αξιολόγηση που βασίζεται στις διαδικασίες και στα παραγόμενα προϊόντα και από μια ανταγωνιστική δομή σε μια δομή που ευνοεί τη συνεργασία των μαθητών. Τέλος θα περάσουμε από ένα σύστημα, στο οποίο όλοι οι μαθητές μαθαίνουν τα ίδια, σε ένα σύστημα όπου ο κάθε μαθητής μαθαίνει ενδεχομένως διαφορετικά πράγματα και από γνωστούς τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας σε τρόπους που ενσωματώνουν διαφορετικές αναπαραστάσεις (εικόνες, διαγράμματα, πίνακες τιμών κ.τ.λ.) (Δαπόντες, 2002).

Μελετώντας τον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές σε διάφορες χώρες αξιοποιούν το διαδίκτυο στη διδακτική πράξη καταλήγουμε στα εξής δεδομένα:

A) Το διαδίκτυο αποτελεί μια καλή πηγή πληροφοριών τόσο για τους διδάσκοντες όσο και για τους μαθητές. Κυρίως για εκείνες τις περιπτώσεις που τα παραδοσιακά μέσα δε μας εξυπηρετούν από παιδαγωγική-διδακτική σκοπιά δεν είναι αρκετά ή δεν είναι αυθεντικά. Ιδιαίτερα σε δραστηριότητες που έχουν όλα τα χαρακτηριστικά μιας συνθετικής εργασίας (project), οι οποίες προϋποθέτουν αναζήτηση πληθώρας πληροφοριών και τεκμηρίων σε διάφορες μορφές.

B) Το διαδίκτυο μπορεί να προσφέρει πολλές δυνατότητες στην επικοινωνία για λόγους εκπαιδευτικούς. Η πιο συνηθισμένη μορφή είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το οποίο μπορεί να αποτελέσει τον καταλύτη για να σπάσει αυτή η σημερινή απομόνωση των σχολείων.

Γ) Το διαδίκτυο τέλος λειτουργεί ως μέσον έκφρασης μαθητών και εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερα με την κατασκευή ιστοσελίδων, που άπτονται του ενδιαφέροντος των παιδιών,

δημιουργείται άμιλλα μεταξύ μαθητών διαφορετικών σχολείων και προκύπτει εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες (Δαπόντες, 2002).

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Αρκετές συζητήσεις και έρευνες γύρω από την αξιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορικής και της επικοινωνίας στη γλωσσική διδασκαλία καταλήγουν σε κάποιες απόψεις που όλοι φαίνονται να συμφωνούν. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι σχέσεις δασκάλου μαθητή γίνονται πιο δημοκρατικές. Συγκεκριμένα ο δάσκαλος εγκαταλείπει τον παραδοσιακό ρόλο και μετατρέπεται σε βοηθό και συμπαραστάτη των μαθητών. Έτσι υλοποιείται πιο εύκολα η ομαδοκεντρική διδασκαλία. Από την άλλη οι Τ.Π.Ε βοηθούν στον πειραματισμό κατά το γράψιμο. Η επικοινωνιακή τεχνολογία ρίχνει τα τείχη που χώριζαν τα σχολεία από τον έξω κόσμο, επιτρέποντας τη δημιουργία αυθεντικών περιστάσεων, δυνατότητα πολύ σημαντική στη γλωσσική διδασκαλία (Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης, 1997). Έτσι για παράδειγμα το Διαδίκτυο θεωρείται το μέσο που συμβάλλει αποφασιστικά στην υλοποίηση των επιδιώξεων της επικοινωνιακής αντίληψης στη γλωσσική διδασκαλία.

Ταυτόχρονα οι μαθητές μπορούν να αναρτούν τις εργασίες τους στις ιστοσελίδες που δημιουργούν. Η δημιουργία του δυναμικού αυτού ηλεκτρονικού πίνακα ανακοινώσεων, η δυνατότητα διαρκούς εμπλουτισμού του μπορεί να αποτελέσει αφορμή για την ανάπτυξη και διεκπεραίωση ποικίλων εργασιών μέσω των οποίων θα είναι δυνατή η συστηματική γλωσσική αγωγή. Τέλος με τη βοήθεια του διαδικτύου μπορεί να αναζητηθεί και να εντοπιστεί ποικίλο γλωσσικό υλικό, το οποίο με την πάροδο του χρόνου πολλαπλασιάζεται θεαματικά. Οι δάσκαλοι μπορούν να αναζητούν υποστηρικτικό υλικό για την προετοιμασία των μαθημάτων τους. Οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν από μια πληθώρα πληροφοριών τις καταλληλότερες για την εργασία που έχουν να διεκπεραιώσουν. Στις μέρες μας βρισκόμαστε μπροστά και σε μια άλλη σημαντική στροφή: ο υπολογιστής δεν αντιμετωπίζεται απλώς ως μέσο που μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην καλύτερη υλοποίηση των σύγχρονων γλωσσοδιδακτικών αντιλήψεων, αλλά και ως μέσο που μεταβάλλει θεαματικά το τοπίο της επικοινωνίας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις ευρύτατων αλλαγών στη γλώσσα και επομένως στο περιεχόμενο και στη διδασκαλία του γραμματισμού (Kress, 2000).

Από την άλλη είναι φυσικό η κάθε νέα τεχνολογία να δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη νέας γλωσσικής και ειδικότερα κειμενικής πραγματικότητας. Ένα από τα χαρακτηριστικά αυτού του νέου ψηφιακού λόγου είναι η ρευστότητα του κειμένου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δυνατότητα διαρκών βελτιώσεων και επανεξετάσεων, χωρίς να χρειάζεται να ξαναγραφεί ό,τι σωστό υπάρχει. Η δυνατότητα αυτή θεωρήθηκε απελευθερωτική για τους μαθητές, οι οποίοι έχουν να ασχοληθούν με την ουσία του γραπτού τους.

Ταυτόχρονα είναι γνωστό ότι για τη μετάδοση του νοήματος σπάνια χρησιμοποιείται ένας μόνο τρόπος, ένα σημειωτικό σύστημα επικοινωνίας, αλλά συνδυασμός τρόπων. Όμως το σχολείο ταυτίζει τη καλλιέργεια επικοινωνίας με την αποκλειστική καλλιέργεια της μονοτροπικής γραπτής έκφρασης. Στις μέρες μας, λόγω διάφορων νέων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δεδομένων η μονοτροπικότητα στη γραπτή έκφραση τείνει να ανατραπεί δραματικά. Τα πολυτροπικά κείμενα αρχίζουν να αποτελούν τον κανόνα και τα παραδοσιακά μονοτροπικά κείμενα την εξαίρεση. Οι

υπολογιστές είναι τα μέσα που απλουστεύουν τη δυνατότητα παραγωγής πολυτροπικών κειμένων, η οποία αποτελεί ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των ψηφιακών κειμένων. Οι παρουσιάσεις ενώπιον ακροατηρίου, τα πολυμεσικά κείμενα και οι ιστοσελίδες αποτελούν τα ενδεικτικά νέα είδη λόγου με ευρύτατη κοινωνική διάδοση και γι' αυτό δεν μπορούν να λείψουν από τα σύγχρονα προγράμματα σπουδών για τη γλωσσική εκπαίδευση.

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί και ένα νέο είδος κειμενικό με ευρύτατη διάδοση και αυτό δεν είναι άλλο από το υπερκείμενο, το οποίο διαφέρει από τους ως τώρα γνωστούς τύπους κειμένων. Πρόκειται για ένα υβριδικό κείμενο στο οποίο συνυφαίνονται ο παραδοσιακός τρόπος μετάδοσης νοήματος με άλλους τρόπους που δημιούργησε ή ενσωμάτωσε η τεχνολογία των υπολογιστών. Από τα βασικά χαρακτηριστικά του μπορούν να θεωρηθούν η πολυτροπικότητα, η χρήση πολιτισμικού συμβολικού κώδικα ως περιβάλλον διεπαφής (π.χ. διάφορα εικονίδια) και η οργάνωση του κατά επίπεδα. Το διάβασμα του δεν γίνεται κατά το συνήθη γραμμικό τρόπο, αλλά επιλεκτικά και κατά επίπεδα, καθώς υπάρχουν υπερσυνδέσεις που επιτρέπουν την ελευθερία επιλογών του αναγνώστη. Ωστόσο και το γράψιμο ενός τέτοιου κειμένου διαφέρει αισθητά από τις γνωστές ως τώρα συμβάσεις (Κουτσογιάννης, 2002).

Τέλος βασική δεξιότητα που καλλιεργείται παραδοσιακά στο μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας είναι η ευχέρεια στην αναζήτηση πληροφοριών, η κριτική αποτίμηση τους και η αξιοποίηση τους κατά τη σύνθεση κειμένων. Έτσι δημιουργείται μια νέα πραγματικότητα στο περιεχόμενο της κλασικής γλωσσικής δεξιότητας. Πρόκειται για έναν νέο γραμματισμό, τον πληροφορικό γραμματισμό. Το περιεχόμενό του μπορεί να εστιαστεί στην καλλιέργεια στρατηγικών αναζήτησης πληροφοριών, ικανότητας εντοπισμού της συγκεκριμένης πληροφορίας αλλά και στην αξιολόγηση της εγκυρότητας της, στην καλλιέργεια επίσης, των τεχνικών γρήγορης ανάγνωσης, καθώς και των τεχνικών οργάνωσης των πληροφοριών που βρέθηκαν και στην αξιοποίησή τους σε συγκεκριμένες εργασίες.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Θέμα: Διδασκαλία περιγραφικών και πολυτροπικών κειμένων.

Διδακτικό αντικείμενο: Νεοελληνική γλώσσα

Τάξη: Α΄ Γυμνασίου

Προβλεπόμενος χρόνος: 2 διδακτικές ώρες

Απαιτούμενα μέσα: Word, Internet Explorer ή Powerpoint

Δικτυακοί τόποι: www.komvos.edu.gr, www.nationalgeographic.gr

Προετοιμασία: Αν δε χρησιμοποιηθεί το αρχείο παρουσίασης, οι μαθητές/τριες πρέπει να είναι εξοικειωμένοι/ες με τη χρήση του διαδικτύου και ειδικότερα των μηχανών αναζήτησης, καθώς και με τη χρήση των Windows.

Μέθοδος διδασκαλίας

- Επικοινωνιακή μέθοδος με έμφαση στη λειτουργική χρήση της γλώσσας και στη συμμετοχή του μαθητή
- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία
- Κειμενοκεντρική προσέγγιση

Στοχοθεσία: επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να κατακτήσουν στόχους που αφορούν στα ακόλουθα πεδία:

Γνωστικό αντικείμενο:

- Να κατανοήσουν τα βασικά γλωσσικά χαρακτηριστικά και στοιχεία οργάνωσης της περιγραφής.
- Να διακρίνουν τα διάφορα είδη περιγραφής.
- Να ασκηθούν στη σύνταξη απλών περιγραφικών κειμένων.
- Να αντιληφθούν ότι τα περιγραφικά κείμενα μπορεί να είναι και πολυτροπικά.

Χρήση νέων τεχνολογιών:

- Να διατυπώσουν ερωτήματα θέτοντας αποτελεσματικές παραμέτρους.
- Να διασταυρώσουν πληροφορίες.

Μαθησιακή διαδικασία:

- Να καλλιεργήσουν αναλυτική και συνθετική ικανότητα.
- Να εκτιμήσουν μέσα από τη δραστηριοποίησή τους σε ομάδες την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής μάθησης.

Πορεία διδασκαλίας

1) Ο καθηγητής χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες ανά 2-3 άτομα και τους τοποθετεί στους σταθμούς εργασίας (ηλ. υπολογιστές). Εναλλακτικά αν η διδασκαλία γίνει με τη χρήση ενός υπολογιστή από το διδάσκοντα γίνεται η παρουσίαση μέσω Power Point με τη χρήση βιντεοπροβολέα των ανάλογων ιστοσελίδων που από πριν ο εκπαιδευτικός έχει υποθηκεύσει στο αρχείο του.

Αρχικά τους προβάλλει ένα περιγραφικό κείμενο το οποίο συνοδεύεται από φωτογραφίες του τοπίου που περιγράφει. Η κάθε ομάδα βλέπει το κείμενο σε αρχείο Word στην οθόνη του υπολογιστή και ο καθηγητής προβάλλει τις φωτογραφίες με τον βιντεοπροβολέα .

Οι φωτογραφίες αποτελούν την αφορμή του μαθήματος καθώς θα λειτουργήσουν ως μέσα προσέγκυσης του ενδιαφέροντος των μαθητών. Ο καθηγητής ζητά από τους μαθητές να περιγράψουν προφορικά κάποιες από τις εικόνες και στη συνέχεια τους ζητά να διαβάσουν το κείμενο και να απαντήσουν στα ερωτήματα που υπάρχουν στο «Φύλλο εργασίας Α».

Ακολουθεί το σχετικό κείμενο, το οποίο εναλλακτικά μπορεί να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο περιγραφικό κείμενο ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και το αντίστοιχο φύλλο εργασίας.

«Λίμνη Δόξης! Μια ακόμη πανέμορφη λίμνη»

Φεύγουμε από τη Γκούρα και κατευθυνόμαστε προς το Μεσινό. Εκεί στρίβουμε δεξιά και με κατεύθυνση Δυτική κατευθυνόμαστε προς Καλύβια Φενεού! Ο δρόμος ασφαλτοστρωμένος δεν μας δυσκολεύει καθόλου. Η ηλιοφάνεια έχει αντικαταστήσει την συννεφιά και η ζέστη έχει αρχίσει και γίνεται αισθητή.

Φτάνοντας στη λίμνη Δόξης εντυπωσιαζόμαστε από την ομορφιά της, ενώ το μάτι μας τραβά η μικρή εκκλησία του Αγίου Φανουρίου στο κέντρο της λίμνης, που κάποιοι, δικαίως, αποκαλούν το Ποντικονήσι της Κορινθίας! Επιλέγουμε να κινηθούμε στον ελαφρύ χωματόδρομο στην ανατολική πλευρά της λίμνης, που καταλήγει στο μικρό φράγμα. Εκεί σταματάμε για τις πρώτες φωτογραφίες. Εντύπωση μας κάνει ο μεγάλος αριθμός κατασκηνωτών, που έχουν στήσει τις σκηνές τους στις όχθες της λίμνης και ετοιμάζονται να περάσουν ένα πολύ όμορφο και ήσυχο Σαββατοκύριακο. Το χρώμα του νερού, καταγάλανο, καθρεφτίζει επάνω του τα δέντρα που φύονται στις όχθες, αλλά και τα πουλιά που πετούν επάνω από τη λίμνη

Συνεχίζουμε την πορεία μας κυκλικά γύρω από τη λίμνη και φτάνουμε στην μικρή εκκλησία του Αγίου Φανουρίου. Λιτή, μικρή, πανέμορφη, στέκει στη μέση της λίμνης προσθέτοντάς της ξεχωριστή ομορφιά. Το σιδερένιο της καμπαναριό μπροστά από την πύλη της εκκλησίας, δείχνει τα χρόνια του, αλλά και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες που επικρατούν εδώ κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Μετά από μία μικρή ακόμα στάση για ξεκούραση, γίνεται ανασύνταξη δυνάμεων και ξεκινάμε με προορισμό την Ζαρούχλα. Η πορεία μας θα πραγματοποιηθεί μέσα από δύσβατους δασικούς δρόμους και προβλέπεται να έχει πολλές δυσκολίες. Μια ακόμη ματιά στον εξοπλισμό μας, τροχαλίες, μιάντες, εργάτες, θεωρείται επιβεβλημένη, πριν αρχίσουμε την δύσβατη άνοδο για την Ζαρούχλα.

Φεύγουμε από τη Γκούρα και κατευθυνόμαστε προς το Μεσινό. Εκεί στρίβουμε δεξιά και με κατεύθυνση δυτική κατευθυνόμαστε προς Καλύβια Φενεού! Ο δρόμος ασφαλτοστρωμένος δεν μας δυσκολεύει καθόλου. Η ηλιοφάνεια έχει αντικαταστήσει την συννεφιά και η ζέστη έχει αρχίσει και γίνεται αισθητή.

Φύλλο Εργασίας Α

Αφού μελετήσετε το κείμενο που αναφέρεται στην περιγραφή μιας λίμνης να απαντήσετε τις ερωτήσεις:

- Τι περιγράφεται στο κείμενο; αντικείμενο ,πρόσωπο, τοπίο, φαινόμενο; που θα μπορούσαμε να συναντήσουμε ένα τέτοιο κείμενο;

.....
.....

- Ο συγγραφέας του κειμένου μένει ακίνητος ή κινείται στο χώρο που περιγράφει; πώς το καταλαβαίνουμε; εντοπίστε λέξεις που σας βοηθούν.

.....
.....

- Διαβάστε τη 4η και 5η παράγραφο του κειμένου και εντοπίστε τα επίθετα. Ποιο ρόλο έχουν στη περιγραφή;

.....
.....

- Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου και γιατί επιλέχθηκε αυτός ο χρόνος;

.....
.....

Αναμενόμενα αποτελέσματα από τη συμπλήρωση του «Φύλλου Εργασίας Α»:

Ο καθηγητής ζητά από κάθε ομάδα να παρουσιάσει τις απαντήσεις έτσι ώστε στο τέλος να καταλήξει μαζί με τους μαθητές έπειτα από τη σχετική συζήτηση στα εξής:

Η δομή της περιγραφής τοπίου έχει ως αφετηρία το γενικό και προχωρά προς το ειδικό.

Αναλυτικότερα η περιγραφή οργανώνεται:

- Με βάση το σημείο περιγραφής, όταν ο συγγραφέας μένει ακίνητος και από εκεί βλέπει το χώρο
- Με βάση την κίνηση προς ένα τέρμα: από μακριά πάμε κοντά, από βόρεια πάμε νότια, από κάτω πάμε πάνω και το αντίστροφο.

Η γλώσσα της περιγραφής χαρακτηρίζεται από:

- Σαφήνεια-ακρίβεια
- Χρήση επιθέτων (για σταθερές ιδιότητες) τα οποία προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα
- Κυριαρχία του ενεστώτα και των εξακολουθητικών ρημάτων
- Συχνή χρήση βοηθητικών ρημάτων
- Χρήση επιρρημάτων για προσωρινές ιδιότητες των περιγραφόμενων στοιχείων

2) Το δεύτερο βήμα στην πορεία διδασκαλίας αφορά τα είδη της περιγραφής. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να ανοίξουν το Internet explorer και να πληκτρολογήσουν την σελίδα www.komvos.edu.gr

Μπορεί επίσης να την αποθηκεύσει και να την παρουσιάσει με τον βιντεοπροβολέα

Οι οδηγίες που δίνει στους μαθητές για την περιήγηση στο διαδικτυακό τόπο είναι οι εξής: Στην αρχική σελίδα επιλέγουμε από το μενού: «Γλώσσα-θεωρία διδασκαλία» και στη συνέχεια : «λόγος – κείμενο και περιεχόμενα»

Επιλέγοντας την περιγραφή οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να δουν αποσπάσματα από διαφορετικά είδη περιγραφής, από διάφορες πηγές: λογοτεχνία, ιστορία κ.τ.λ.

Ακολουθούν παραδείγματα:

Περιγραφή σε δελτίο πρόγνωσης καιρού

Αβαθές βαρομετρικό χαμηλό στην Κρήτη κινείται ανατολικά. Ψυχρό μέτωπο στη Ν. Ιταλία κινείται αργά προς την περιοχή μας και θα επηρεάσει αύριο τη Δυτική, Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα. Τοπικές ομίχλες θα σημειωθούν κυρίως στα ηπειρωτικά. Υψηλές θερμοκρασίες σχεδόν σε όλη τη χώρα.

Λογοτεχνική περιγραφή

Ήταν ένα λουλούδι εκεί! Συλλογίσου. Ένα λουλούδι είχε φυτρώσει εκεί μέσα στους σαπρακιασμένους γεώσακους. Και μου φανερώθηκε έτσι ξαφνικά τούτη τη νύχτα που 'ναι γιομάτη θάματα. Απόμεινα να το βλέπω σχεδόν τρομαγμένος. Τ' άγγισα με χτυποκάρδι, όπως αγγίζεις ένα βρέφος στο μάγουλο. Είναι μια παπαρούνα. Μια τόσο δα μεγάλη, καλοθρεμμένη παπαρούνα, ανοιγμένη σαν μικρή βελουδένια φούχτα. Αν μπορούσε να τη χαρεί κανένας μέσα στο φως του ήλιου, θα 'βλεπε πως ήταν άλικη, μ' έναν μαύρο σταυρό στην καρδιά, με μια τούφα μαβιές βλεφαρίδες στη μέση. Είναι καλοθρεμμένο λουλούδι, γεμάτο χαρά, χρώματα και γεροσύνη. Το τσουνί του είναι ντούρο και χνουδάτο. Έχει κι ένα κόμπο που δεν άνοιξε ακόμα. Κάθεται κλεισμένος σφιχτά μέσα στην πράσινη φασκιά του και περιμένει την ώρα του. Μα δεν θ' αργήσει ν' ανοίξει κι αυτός. Και θα 'ναι δυο λουλούδια τότες! Δυο λουλούδια μέσα στο περιβόλι του Θανάτου. Αιστάνουμαι συγκινημένος ξαφνικά ως τα κατάβαθα της ψυχής.

Υποκειμενική περιγραφή τοπίου

Η Αυστρία είναι μια χώρα γεμάτη γεράνια. Οι κήποι, οι εξώστες, τα περβάζια ανθοβολούν κόκκινα γεράνια με ζωντανό πράσινο φύλλο. Όσο δυστυχής κι αν είσαι, εκείνα τα γεράνια μιλούν στην καρδιά σου, ανακουφίζουν, παρηγορούν, στο τέλος κάπως λυτρώνουν.

Περιγραφή σε ιστορικό βιβλίο

Η μινωική γλυπτική δεν είναι τόσο γνωστή, όσο οι τοιχογραφίες της ίδιας εποχής που έγιναν στην Κρήτη ή τα ειδώλια των Κυκλάδων που μελετήσαμε προηγουμένως. Ας ξεκινήσουμε από μια αντιπαραβολή των ισταμένων γυναικείων και ανδρικών μορφών. Η μεγάλη θεά των όφεων (περίπου 1600 π.Χ.) και η μικρή θεά των όφεων (περίπου 1600-1580 π.Χ.) του Αρχαιολογικού Μουσείου του Ηρακλείου, είναι φτιαγμένες από χρωματιστή φαγεντιανή (ψημένο πηλό με υάλωση). Το **κάτω μέρος του κορμιού** τους μοιάζει με κόλουρο κώνο που η άνω -στενότατη- περιφέρεια συνιστά τη "δαχτυλιδένια" μέση της θεάς. Ο **κορμός**, λεπτός ως τον θώρακα, διευρύνεται προς τα πάνω όπου σχηματίζεται το πλούσιο γυμνό στήθος, σημάδι γονιμότητας αλλά ίσως και πιστή απόδοση ενός ευρύτερα διαδεδομένου συρμού. Το **κεφάλι** έχει σχήμα καρδιάς

Έπειτα από τη μελέτη διαφορετικών ειδών περιγραφής ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να αναρωτηθούν που μπορεί να συναντήσουν περιγραφικά κείμενα στην καθημερινότητα τους και έτσι να καθορίσουν τα είδη της περιγραφής. Στη φάση αυτή ο διδάσκοντας μπορεί να χρησιμοποιήσει την τεχνική του «καταιγισμού ιδεών» (ιδεοθύελλα) και να καταλήξει στα εξής αναμενόμενα αποτελέσματα:

Περιγραφικά κείμενα δε συναντάμε μόνο σε τουριστικούς οδηγούς αλλά και στη λογοτεχνία στην επιστήμη, σχολικά εγχειρίδια, εφημερίδες, πρακτικούς οδηγούς, στον προφορικό και γραπτό λόγο της καθημερινής ζωής.

Είδη περιγραφής

- Τοπίου

- Αντικειμένου
- Κτιρίου
- Προσώπου κ.τ.λ.

Η περιγραφή διακρίνεται επίσης σε:

- Υποκειμενική (π.χ. λογοτεχνία)
- Αντικειμενική(π.χ. επιστήμη)

3) Το τρίτο και τελευταίο βήμα στην πορεία διδασκαλίας έχει ως στόχο τη γνωριμία του μαθητή με τα Πολυτροπικά –περιγραφικά κείμενα.

Ο καθηγητής ζητά από τους μαθητές να πληκτρολογήσουν στον Internet explorer στη διεύθυνση www.nationalgeographic.gr .Από το μενού της αρχικής σελίδας τους ζητά να επιλέξουν « οι φωτογραφίες σας».Στη συνέχεια επιλέγει μαζί τους ένα ή και περισσότερα πολυτροπικά κείμενα και τους μοιράζει το «Φύλλο Εργασίας Β» βάσει του οποίου ομαδοσυνεργατικά θα απαντήσουν στα εξής:

Φύλλο Εργασίας Β

Να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα με βάσει την ιστοσελίδα του National geographic.

- Τι είδους φωτογραφίες υπάρχουν;

.....

- Πόσο χώρο καταλαμβάνουν σε σχέση με το κείμενο;

.....

- Γιατί υπάρχουν φωτογραφίες;

.....

- Τι είδους γραμματοσειρές χρησιμοποιούνται;

.....

- Τι μέγεθος γραμμάτων;

.....
.....

Αναμενόμενα αποτελέσματα από τη συμπλήρωση του «Φύλλου εργασίας Β»:

Οι μαθητές με τη βοήθεια του καθηγητή θα καταλήξουν στα εξής:

- Η εικόνα αποτελεί το κύριο φορέα του μηνύματος μερικές φορές.
- Η οπτικοποίηση του κειμένου κάνει το μήνυμα πιο εύληπτο.
- Η εικόνα ενισχύει το μήνυμα και επηρεάζει συναισθηματικά τον αναγνώστη.
- Τα πολυτροπικά κείμενα δεν είναι ένα καινούριο είδος κειμένου αφού ένα περιγραφικό κείμενο μπορεί να είναι ταυτόχρονα και πολυτροπικό.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των μαθητών θα είναι ενδοομαδική ,διαομαδική και φυσικά θα αξιολογηθούν από τον καθηγητή.

Η κάθε ομάδα θα αξιολογηθεί από τη συνεργασία των μελών της, την αποτελεσματικότητά της στη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας και τη προθυμία συμμετοχής στο διάλογο. Στο τέλος ο καθηγητής θα δώσει τις εξής εργασίες εμπέδωσης στους μαθητές.

Εργασίες για το μαθητή

- Στο πρώτο περιγραφικό κείμενο που μελετήσαμε να γράψετε έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο έτσι που να αποδίδεται σύντομα το περιεχόμενο του.
- Να γράψετε μια περιγραφή ενός τοπίου που θα βρείτε τη φωτογραφία του σε τουριστικό οδηγό ή στο διαδίκτυο.

Επέκταση του σεναρίου

Οι παραπάνω δραστηριότητες εντοπίζονται στην προσπάθεια να γνωρίσουν οι μαθητές τα βασικά χαρακτηριστικά των περιγραφικών και πολυτροπικών κειμένων ώστε να καταστούν

ικανοί να συντάξουν και οι ίδιοι τα δικά τους περιγραφικά κείμενα. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να επεκταθούν αν οι μαθητές διερευνήσουν με παρόμοιο τρόπο και άλλα είδη κειμένων όπως τα αφηγηματικά ή τα κείμενα επιχειρημάτων και τα συγκρίνουν μεταξύ τους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από όσα αναφέρθηκαν καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο υπολογιστής αποκτά πλέον ένα ρόλο εντελώς διαφορετικό στην εκπαίδευση. Επομένως και η γλωσσική διδασκαλία επιβάλλεται να έχει ένα νέο περιεχόμενο. Ωστόσο η χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας δεν μπορεί να γίνεται περιστασιακά, με βάση κάποια λογισμικά που στέλνονται στα σχολεία, όταν και όποτε το επιτρέπει ο χρόνος, ή με την προϋπόθεση ότι έχει βγει η προβλεπόμενη διδακτέα ύλη. Χρειάζεται να ενσωματωθούν οι Νέες Τεχνολογίες στο πρόγραμμα σπουδών έτσι ώστε να πάρει άλλη διάσταση η γλωσσική αγωγή. Ταυτόχρονα το κάθε διδακτικό σενάριο που σχεδιάζεται δεν θα αποτελεί μια παρένθεση, μια ξεκομμένη πρόταση προερχόμενη από έξω προς τους εκπαιδευτικούς. Απαιτείται να συντελεί στην εφαρμογή του γραμματισμού (συμβατικού και τεχνολογικού) που καλλιεργείται στο σχολείο. Είναι όμως αυτονόητο ότι απαιτείται να αλλάξουν αρκετά πράγματα στο ζήτημα του εξοπλισμού των σχολείων, αλλά και να γίνει μια επανεξέταση σε επίπεδο προγραμμάτων σπουδών για την ελληνική γλώσσα. Το τελικό ζητούμενο είναι μια ποιοτική βελτίωση του μαθησιακού περιβάλλοντος, μια πιο ενεργητική συμμετοχή των μαθητών, αλλά και μια επανεξέταση από την πλευρά του εκπαιδευτικού όχι μόνο σχετικά με το τι διδάσκει αλλά και σχετικά με το ρόλο του και τις μεθόδους που χρησιμοποιεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δαπόντες, Ν. (2002). Η Κοινωνία της πληροφορίας: Η εκπαιδευτική διάσταση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση. Στο Κυνηγός, & Δημαράκη (επιμελήτης έκδοσης), Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά μέσα (σ. 83-96). Αθήνα: Καστανιώτης.
- Δημητρακοπούλου, Α. (2002). Διαστάσεις διδακτικής διαχείρισης των εκπαιδευτικών εφαρμογών των τεχνολογιών της Πληροφορίας και της επικοινωνίας: Προς μια ολοκληρωμένη αξιοποίηση τους στην εκπαίδευση. Στο Κυνηγός, & Δημαράκη (επιμελήτης έκδοσης), Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά μέσα (σ. 57-81). Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2002). Τεχνολογίες της Πληροφορικής και επικοινωνίας και διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Στο Κυνηγός, & Δημαράκη (επιμελήτης

έκδοσης), Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά μέσα (σ.393-414). Αθήνα: Καστανιώτης.

Χαραλαμπίδης, Α., & Χατζησαββίδης, Σ. (1997). Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: θεωρία και πρακτική εφαρμογή. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Kress, G. (2000). Ο σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον. Γλωσσικός υπολογιστής, τευχ.2 (σ.111-124).

Δικτυακοί τόποι

www.komvos.edu.gr (τελευταία πρόσβαση στις 1/11/07)

www.nationalgeographic.gr (τελευταία πρόσβαση στις 6/11/07)